

Els grafitis del conflicte bèl·lic a l'Ebre

Durant aquesta segona quinzena de juliol s'ha donat el tret d'obertura a la didàctica exposició *Murs amb records, memòria d'un silenci*, en la qual s'exhibeixen tot un seguit de grafitis l'autoria dels quals va recaure tant en els soldats republicans com en els feixistes. Van ser realitzats durant les setmanes de preparació de la Batalla de l'Ebre als diversos pobles a redós del front de guerra, així com pels guanyadors durant els primers mesos del règim dictatorial franquista. Se n'exposen de poblacions diverses, com Xerta, Flix, Móra d'Ebre, Ginestar, Horta de Sant Joan, Batea, Vilalba dels arcs, la Fatarella, etc.

Des de la direcció del COMEBE va elegir-se a consciència la sala polivalent del Casal Francesc Llop com a primer espai d'exposició, ja que volia reconèixer l'important paper que s'ha jugat des de l'Associació Cultural Soldevila i des de l'Ajuntament de Campredó durant els darrers anys quant a estudis i difusió de la més sagnant de les batalles.

Des de diverses regidories del consistori campredonenc s'ha seguit tot

el procés de creació de primera mà, atès que creiem que és una aïna molt important envers la recuperació de la nostra memòria col·lectiva. Aquests grafitis són la viva imatge que l'ésser humà necessita imperiosament comunicar-se fins i tot en els moments més dramàtics de l'existència.

Entre tots aquests escrits i dibuixos, en murs i pedres, pren rellevància el conjunt de grafitis del primer pis de la torre templa de Font de Quinto, dels quals van ser autors membres de la XIV Brigada Internacional 'La Marsellesa', que hi feien tasques de guaita del riu a causa de la bona vista que els proporcionava l'alçada d'aquesta construcció medieval.

Tot el conjunt porta el segell de l'idealisme llibertari, amb el conegut dibuix d'un home amb l'emblema comunista, la falç i el martell, i d'un significatiu estel. També s'hi troben les sigles del PCB, corresponents probablement al Partit Comunista de Bèlgica. Un d'ells s'expressa amb els eslògans: *Viva la Juventud Socialista Unificada i Viva la unidad*, i

están signats per en José Martínez, un dels milers d'anònims soldats de tots els conflictes bèl·lics (les víctimes més sentides), i daten del maig de 1938. Un altre dels escrits ens mostra uns versos en francès, signats el 3 de juny de 1938, que ens resulta un xic difícil de transcriure ja que hi ha un parell de versos il·legibles:

*Et tant qu'il y aura des fascistes/
... nous autres anti-fascistes/ nous batte-
rons contra eux./mais les vraix proletai-
res./ nous avons nosres devoirs./ la bon-
heur pour nos mères, le plus beau des ef-
forts.*

La traducció catalana seria: mentre hi haurà feixistes, nosaltres els antifeixistes els combatrem, car els vertaders proletaris tenim el nostre deure, la bondat de les nostres mares, el més bonic dels esforços.

Aquest soldat solidari, que es considerava part dels vertaders proletaris, era membre de la III Unité, coneguda com 'La Marsellaise', formada majoritàriament per soldats belgues i francesos, que va combatre al duríssim front d'Aragó i va tindre un paper protagonista tràgic en la fracassada maniobra de creuament

de l'Ebre per Font de Quinto en el marc de l'ofensiva de l'Ebre de 25 de juliol de 1938.

Fa uns mesos, el 2 d'abril va esdevindre una data per al record, ja que a la torre medieval va impartir-se la conferència *Kilroy was here. Els grafitis de les brigades internacionals de la guerra civil*, a càrrec d'Enrique Gil. Aquest professor d'Almansa, format a la Universitat d'Alacant, és un arqueòleg de grafitis del conflicte bèl·lic. La conferència va resultar molt fructífera, ja que el professor Gil hi va donar a conèixer alguns descobriments de molt pes sobre els grafitis. Primerament, va comunicar al públic assistent que el poema en francès situat al bell mig de la resta de grafitis resulta ser l'adaptació d'una famosa cançó francesa dels anys 1930, obra del compositor Raymond Asso. De fet, havien enregistrat prèviament la cançó ja adaptada, que va poder ser escoltada pel públic assistent.

Posteriorment, va descobrir un altre dels escrits que difonia "Peace no war" (pau i no guerra) al costat d'un símbol molt específic escrit el 1984.

Emigdi Subirats
escriptor

L'explicació pertinent va portar a fer cinc cèntims del significat de 'Kilroy was here': expressió usada pels soldats nord-americans en conflictes bèl·lics d'arreu del món, que ha agafat la connotació de crit llibertari.

És el primer cop que es fa una difusió adequada d'aquests elements publicitaris de la guerra com són els grafitis. Cal agrair al director del COMEBE, el rapitenc Batista Forcadell, l'interès que ha tingut per muntar l'exposició per donar la importància deguda a aquest mitjà de comunicació dels soldats. A la vegada, també ha d'ajudar a exterioritzar els estudis sobre els fets ocorreguts al tram sud de la Batalla de l'Ebre, els grans oblidats per la historiografia.